

BIBLIOTEKS BLADET

LOBBYISTERNA

De ska göra biblioteken till en valfråga i höst.

EN OMÖJLIG EKVATION

Allt extra dras in när S-kommunen Uppvidinge sparar.

DET POLITISKA NUMRET

Blåsippan som förskräcker

Ingen konst med blödande isprinsessor, nej till flyktingar från avlägsna länder – och på biblioteket begränsas friheten. Välkommen till Sölvesborg!

En app för alla bibliotek

BTJ-appen är framtagen för att underlätta det vardagliga arbetet på biblioteket. I nuläget finns tre funktioner i appen.

Beställ katalogisering

Att hålla bibliotekets katalog aktuell ska vara lätt. Med funktionen *Beställ katalogisering* är det enkelt att skicka in en beställning på katalogisering. Du beställer – vi gör jobbet!

Recensionsbanken

Tänk dig att kunna ta del av recensioner för hela bibliotekets bokskatt – bara ett klick bort! I *Recensionsbanken* får du tillgång till alla recensioner från BTJ-häftet, såväl nya som äldre.

Nyheter från BTJ

Håll dig uppdaterad om vad som händer! I *Nyheter från BTJ* får du biblioteksnära nyheter till dig – allt samlat på ett och samma ställe.

22

Oro för politiska förändringar hos tre av tio bibliotekschefer.

Politiskt beställd utrensning eller nödvändig gallring?

27

Fyra månader till valet och enighet i flera biblioteksfrågor.

6 FÖRORD / DET POLITISKA NUMRET

8

PÅ BESÖK I SD:S
SKYLTFÖNSTER
SÖLVESBORG

24

BIBLIOTEKSCHEFER
OM POLITISK DETALJ-
STYRNING

27

ENIGHET ÖVER BLOCK-
GRÄNSEN I BIBLIOTEKS-
BLADETS VALENKÄT

28

INTERVJU: DE SKA GÖRA
BIBLIOTEKEN TILL EN
VALFRÅGA

34

ALLT EXTRA FÖRSVINNER
NÄR S-LEDDA UPPVIDINGE
SLAKTAR BUDGETEN

40

ESSÄ:

ANDERS FRENANDER OM
KLÅFINGRIGHET OCH
ARMLÄNGDS AVSTÅND

48

FRÅN NÄTET: MISSA INGET
PÅ BIBLIOTEKSBLADET.SE

48

SISTA ORDET: KRÖNIKA
AV KARIN LINDER

28

Bibliotekens
lobbyister.

34

Bekymrade över en
ekvation som inte
går ihop.

Foto: Sjalvporträtt

Kolbjörn Guwallius, reporter

JOURNALISTEN och fotografen Kolbjörn Guwallius har skrivit det här numrets huvudreportage om det politiska styret i Sölvesborg och avtrycken det ger i bibliotekets verksamhet.

Han är frilansjournalist född i Umeå, uppvuxen i Jönköping och bosatt i Malmö och har tidigare skrivit flera reportageböcker, senast *Ordningsvakter 2017*. 2019 debuterade han som skönlitterär författare med satirromanen *Kloaksajterna*.

I slutet av maj utkommer hans nya bok *Grindstaden: Från portvakter till gated communities*, om vad som händer när rädsla för kriminalitet präglar samhällsdebatten.

Chefredaktör & ansvarig utgivare
Thord Eriksson
thord@biblioteksbladet.se

Art Director
Christian Williamsson [A4]

Webb/reporter
Annika Clemens
annika.clemens@a4.se

Medarbetare i detta nummer
Tim Andersson, Anders Frenander, Kolbjörn Guwallius, Viktor Gårdsäter, Karin Linder, Tzenko Stoyanov, Annica Ögren

Omslag: Tzenko Stoyanov

Prenumeration på BBL
För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr). Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Tryck
Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Produktion
A4 Text & Form AB producerar Biblioteksbladet/Biblioteksbladet.se för Svensk biblioteks-förening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonskontakt
Sousie Saboh
sousie.saboh@mediakraft.se
0733-10 90 93

Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

www.biblioteksbladet.se

DEN STORA BOKFESTEN ÄR TILLBAKA!

Kära bokälskare! Vi vet att ni har längtat i två år nu. Det har vi också! Sista helgen i september är bokfesten tillbaka – med full kraft! Vi lovar att mycket kommer att vara som vanligt – författarna, böckerna, mötena, samtalen. Men vi lovar också att bjuda på många överraskande nyheter! I år sätter vi särskilt fokus på Sydafrika, Klimatkrisen, Crimetime samt ett extrainsatt tema, Röster från Ukraina.

Nu har vi boka tidigt-pris på alla entrébiljetter och seminariekort till höstens mässa – och på Bokmässan Play-passen för er som inte kan vara med på plats i år. Seminarieprogrammet släpps den 24 maj.

Vi ses i vimlet på Bokmässan 22–25 september 2022!

→ bokmassan.se/biljetter

2022
22–25
SEPT

BOKMÄSSAN
GÖTEBORG BOOK FAIR

När förklarade du senast varför bibliotek är viktiga?

I början av förra året intervjuade jag Richard Ovenden, chef för det Bodleianska biblioteket vid Oxforduniversitetet i Storbritannien.

”Vi”, sa han och syftade på alla som jobbar i bibliotekssektorn, ”måste bli skickligare på att tala om och för det arbete som bibliotek och arkiv gör. Vi måste engagera oss mer i den offentliga debatten.”

Jag har tänkt på dessa ord under arbetet med den här utgåvan av Biblioteksbladet, som på tröskeln till årets valrörelse kallas ”det politiska numret”.

Sedan 2019 följer jag biblioteksvärlden från utsidan och har förstått att det är en plats där det pågår ett ständigt samtal om denna världs samhällsbetydelse. Men samtalet förs nästan uteslutande bland likasinnade på insidan. Från utsidan är det svårt att höra och inte alltid lätt att tolka det som sägs.

Det är samtidigt tydligt att det finns en vilja att kommunicera vad bibliotek kan bidra med i samhället. Men de flesta tycks snegla på varandra och undra vem som ska kliva fram och höja rösten. Vem skriver debattartikeln i lokaltidningen? Vem siktar på DN debatt?

NU INVÄNDER SÄKERT någon att Svensk biblioteks förening skriver artiklar och att folk därifrån ibland hörs på radio och syns i tv – och självklart, fattas bara annat! Lobbyism är en av föreningens kärnuppgifter vilket uppmärksammas på sidorna 28–32 i det här numret.

Andra påpekar kanske att det faktiskt publicerades en artikel om bibliotek på just DN debatt för bara några veckor sedan, 10 april för att vara exakt. Texten var en kraftfull argumentation för det demokratiskt nödvändiga i att digitalisera det

tryckta kulturarvet och att skapa en nationell plattform för e-medier:

”Den som söker efter information på nätet kommer inte åt bibliotekens skatter utan riskerar att hamna på desinformations skräphög.”

ARTIKELNS SKRIBENT var dock inte en person från biblioteksvärldens inre utan Erik Fichtelius, som förvisso var samordnare av Kungliga bibliotekets nationella biblioteksstrategi, men är journalist till yrket.

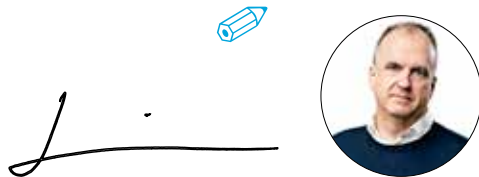
Vad skulle det ha för betydelse om biblioteksvärlden var mindre introvert?

Jag tror att en självklart plats i det politiska samtalet under ett valår skulle höja den allmänna kunskapen om biblioteks betydelse och möjligheter. Jag är också övertygad om att detta vore ett skydd mot de värsta dåraktigheterna, som när S-ledda Uppvidinge beslutar att skära nästan halva kommunens biblioteksbudget. Och det skulle göra småtafsandet på bibliotekens professionella handlingsutrymme, särskilt synligt i en kommun som SD-ledda Sölvesborg, mindre tänkbar.

I intervjun med Richard Ovenden pekade han på en annan kulturarvssektor, museivärlden, och beskrev dem som jobbar där som skickliga i offentligheten.

”Det gäller däremot sällan bibliotekari-er och det måste absolut förändras”, sa han.

Han hade förstås helt rätt.

Thord Eriksson | Chefredaktör och ansvarig utgivare

Här gör Sverigedemokraterna nästan helt som de vill

TEXT KOLBJÖRN GUWALLIUS ILLUSTRATION TZENKO STOYANOV

Blåsippan, Sverigedemokraternas symbol, syns överallt i Sölvesborg. Bibliotekschefen berättar om försök till politisk detaljstyrning. »Hade vi inte haft en lag hade vi fått stryka på foten snabbare.«

F

örmiddagens vårsol sveper in det luftiga biblioteket i Sölvesborg i ett varmt ljus. Byggnaden ligger fritt ovanför sluttningen i en park som vetter mot havsviken i öster. Kanske är det bara tidpunkten som gör att få besökare syns till. Att komma in här är som att hamna i stormens öga, för lugnet motsvarar inte

turbulensen som ständigt verkar pågå runt omkring. Sölvesborgs bibliotek har blivit en konfliktyta i debatten om arm-längds avstånd mellan kultur och politik och allt som sker här tycks bli riksnyheter.

Så har det varit sedan valet 2018, då Sverigedemokraterna tog över ordförandeklubban i kommunen med stöd av Moderaterna, Kristdemokraterna och ett lokalt kommunparti. Sölvesborg skulle stöpas om i grunden och bli SD:s skyltfönster under ledning av Louise Erixon, dåvarande sambo med partiledaren Jimmie Åkesson. Tillsammans utgjorde de något av ett politiskt *power couple*.

Sölvesborg hade styrts av Socialdemokraterna i 30 år när den SD-ledda koalitionen tog över. Nu skulle flera av SD:s

profilfrågor förverkligas. Kommunen skulle ta emot färre flyktingar, ha färre böcker på främmande språk på biblioteket, sluta hissa Pride-flaggan och inte köpa in provocerande "menskonnst".

Det fanns visserligen ingenting som kunde betecknas som menskonst i kommunens samlingar, men signalvärdet var stort. Serietecknaren Liv Strömquists svartvita teckningar av isprinsessor med mens på Slussens tunnelbanestation i Stockholm, skulle under inga omständigheter få nå Sölvesborg.

NÄR CORONAPANDEMIN drabbade Sverige på allvar stängdes Sölvesborgs och ett fåtal andra bibliotek i landet, vilket vållade debatt. Men nu är det öppet som vanligt. I stället finns annat att träta om. Barnavdelningen har nyss gjorts om och låga, mörkgrå hyllor har ersatt höga hyllor i trä. Förnyelsen har gjort området intill entrén mer överblickbart. Avdelningen har också förstörats på bekostnad av tidningsavdelningen, som har flyttats till ett mindre utrymme.

Förändringen har inte gått kritikerna förbi. "Miljön på biblioteket var mycket genomtänkt men det nya är måhända modernt men bara otrivsamt och opersonligt", lyder en av kommentarerna i den lokala Facebook-gruppen *Blåbruna under luppen* som diskuterar verksamheten i kommunen under det sverigedemokratiska styret. Gruppen har 7 000 medlemmar både lokalt och från andra delar av landet och här tolkas alla förändringar genom politiska glasögon.

I en insändare i BLT försvarades den nya ordningen av bibliotekschefen Anders Nylander som oortodox skrev under tillsammans med SD- och M-politikerna i kulturnämnden: syftet hade varit att göra

»Här bryr man sig om minsta lilla som händer på biblioteket för att det har blivit så politiskt laddat.«

biblioteket mer attraktivt, framför allt för yngre målgrupper.

PÅ BARNAVDELNINGEN sitter Elisabeth Catuta med sonen Colin som är i full färd med att färglägga en teckning. Hon gillar den nya barnavdelningen och har till och med tipsat biblioteket i närliggande Bro-mölla om att inspireras av Sölvesborg.

– Det är mer öppet och luftigt, bättre organiserat och lättare att hitta. Barnavdelningen känns mycket större. Jag är jättenöjd, de har gjort ett fantastiskt jobb.

Biblioteksbladet är på plats för en intervju med Anders Nylander som har ett utmanande jobb att när minsta förändring granskas i sömmarna förklara för omvärlden att biblioteksverksamheten är ordinär.

Han tror inte att handlingsfriheten varit större på en annan ort.

– Däremot hade folk inte brytt sig på samma sätt. Här bryr man sig om minsta lilla som händer på biblioteket för att det har blivit så politiskt laddat. Man märker

att biblioteket är en del av grunden för demokratin. Ifrågasätts biblioteket så ifrågasätts allt. Det är spännande att vi har en så viktig roll i samhället.

Han tillträdde när biblioteket hade öppnat efter den rekordlånga coronastängningen mellan mars och oktober 2020. Strax därpå stängdes dörrarna igen för att inte öppnas förrän efter midsommar 2021.

– Det var en lite märklig tid att börja i. Samtidigt kunde man börja från grunden, man hade tid att tänka till och utveckla verksamheten tack vare att det var stängt.

ANDERS NYLANDER har en bakgrund som bibliotekarie och kommer senast från en roll som chef för Kristianstad bokfestival. Han efterträdde Sofia Lenninger, som fick sluta under uppmärksammade former hösten 2019 och lämnade tjänsten vakant i ett år. Först var förklaringen att hon var utbränd, sedan skyldes det på samarbets-svårigheter. Men trots att det förnekades ►

EN UTMANING

När Anders Nylander tog jobbet som kultur- och bibliotekschef såg han det som en utmaning – och det har det blivit. »Vad man än gör så kommer det ut i pressen, minsta lilla. Man är väldigt påpassad från alla möjliga håll, både politiker och press.«

Bibliotek

- drog många slutsatsen att den verkliga anledningen var politisk. Sofia Lenninger hävdade själv att hon aldrig haft problem med kommunens politiska styre.

Kravet på att hon skulle lämna sin post blev skarpt efter att hon hade uttalat sig i Biblioteksbladet om politikernas kultursyn, en artikel som hon visste att hennes chefer tagit del av. Kommunchefen hävdade att förtroendet var brutet och betalade ut ett avgångsvederlag som kostade kommunen nästan en miljon kronor.

Sofia Lenninger hade före valet arbetat fram en ny biblioteksplan, men efter maktskiftet stoppades den. Politikerna krävde en revidering med bland annat en miniminivå för främmande språk.

– Eftersom den redan var processad i nämnderna och bara skulle antas av kommunfullmäktige tänkte jag att jag inte kunde ändra i den. Jag tyckte att politikerna själva kunde titta på vilka ändringar de ville ha, och så kunde jag pröva dem mot lagstiftningen, berättar hon.

KOMMUNSTYRELSENS ordförande Louise Erixon beskrev förändringarna som ”redaktionella” och sade sig vara förvånad över uppståndelsen. Förändringarna gällde sådant som integration, minoritetspråk, främmande språk och samverkan med invandrarföreningar.

Det socialdemokratiska oppositionsrådet Johanna Beijer menade att även om förändringarna framstod som små kunde de leda till stora skillnader på sikt.

För Sverigedemokraterna är kulturpolitiken viktigare än för många andra partier. Flera av deras förslag på området har rört just bibliotek, som en möjlighet att neka boklån för personer utan medborgarskap och krav på bättre ordning och reda bland besökarna.

»Det politiska har egentligen inte inneburit någonting för biblioteket.«

Anders Nylander sa i augusti 2020 att jobbet blir en utmaning. Hur har det gått?

– Det har varit en utmaning. Vad man än gör så kommer det ut i pressen, minsta lilla. Man är väldigt påpassad från alla möjliga håll, både politiker och press.

Det gör att han behöver vara noggrann i sitt arbete, menar han. Och det har fortsatt storma kring Sölvesborgs bibliotek. I februari 2022 rapporterade BLT att 17 000 böcker hade gallrats ut, medan bibliotekschefen sagt att det bara skulle handla om rutinmässiga 1 000 böcker. De kasserade böckerna motsvarar omkring en fjärdedel av katalogen, medan nyinköpen låg på cirka 5 000 böcker.

– Privatpersoner tyckte att vi gallrade för mycket, men jag ser det som normalgallring. Problemet var att man inte hade gallrat på jättelänge. Vi fick inte in böcker på hyllorna. Man behöver ju gallra, annars får man inget levande bestånd, säger han.

GALLRINGEN KRITISERADES inte bara för omfattningen. I januari skrev lokaltidningen Sydöstran att det fanns ”unika Blekingeband” bland böckerna som kastades.

Anders Nylander menar att kritiken är felaktig.

– Det finns ingen som helst sanning i det. Vi har inga sådana band. Man har hittat på saker som inte stämmer med verkligheten. ►

SD-STYRE FRÅN 2018

Efter förra valet tog Sverigedemokraterna över styret av kommunen med stöd av Moderaterna, Kristdemokraterna och ett lokalt kommunparti.

► Vad är det mest unika som har gallrats?

– Det finns inget unikt. Dansk biografisk lexikon gallrades. Det är från 1972. Men det finns på nätet. (Det är dock första upplagan från 1887–1905, red. anm.) Sju procent av personerna i den är kvinnor och den är därför inte politiskt korrekt. Det sades också att vi hade kastat handskrivna böcker. Det stämmer inte.

EN UTREDNING SOM kommunen gjort redogör för gallringsregler som i princip följer vedertagen standard och bekräftar Anders Nylanders bild av att gallringen inte har upprätthållits under flera år. Det har lett till ”en omfattande samling av gammal, sliten, icke efterfrågad litteratur” och många dubletter. Enligt utredningen uppfattades biblioteket som trångt och belamrat samtidigt som det saknades plats för ny litteratur.

Utredaren har också jämfört med de närmaste Blekingekommunerna. Dessa har gallrat både fler och färre böcker, men

utredaren nämner inte att Sölvesborgs gallringsfrekvens var klart högst 2021, drygt en bok per invånare, medan tvåan Karlshamn låg på ungefär hälften. Å andra sidan har Sölvesborg enligt utredningen flest biblioteksböcker per invånare, sju stycken. De andra kommunerna har fem–sex böcker per invånare.

NÄR DET GÄLLER farhågorna om gallring av litteratur på andra språk än svenska hävdar Anders Nylander att utbudet snarare har ökat än minskat.

– Det var inte speciellt mycket tidigare heller. Det politiska har egentligen inte inneburit någonting för biblioteket. Vi har inga SD-politiker som springer här och gallrar böcker.

I samma veva som gallringen visade det sig att biblioteket hade kastat konstverk, bland annat en tavla som donerats av en lokal konstnär och som föreställde Astrid Lindgren. Men det mesta av den gallrade konsten var från 1940- och 1950-talen, säger Anders Nylander.

– Det var för att det fanns en lokal konstnär med som det blev sådant liv. Men alla konstverk var trasiga, det var därför vi slängde dem.

Enligt kommunens utredning hade ingen översyn gjorts på fem år. Det rörde sig om konst som inte höll tillräcklig konstnärlig kvalitet, saknade ”gångbara” motiv eller var i dålig kondition som gallrades. Värdet har beräknats till 100–400 kronor per verk.

SOM BIBLIOTEKSBLADETS enkät visar (se separat artikel) finns en viss oro bland landets bibliotekschefer över vilka krav ett nytt politiskt styre kan komma att ställa efter höstens val. Anders Nylander delar den oron på en generell nivå.

– Biblioteken åker upp rätt högt på den politiska agendan när demokratin sätts på spel. Här försöker man töja på lagar, inte bara bibliotekslagen. Biblioteken ses som ett av demokratins stora redskap. Då blir det en oro. Tack och lov har vi en lag, den hjälper till här. Hade vi inte haft en lag hade vi fått stryka på foten snabbare.

Du menar att politikerna hade försökt gå in och styra mer?

– Ja, det tror jag.

Han vill inte nödvändigtvis knyta oron till Sverigedemokraterna. Politiker över hela skalan har blivit mer intresserade av kulturpolitiken, menar han.

Är du, med tanke på att Sofia Lenninger verkar ha sagts upp av politiska skäl, orolig för att själv hamna i konflikt med det politiska styret?

– Ja, absolut.

Tror du att du skulle kunna hamna i samma situation?

– Ja, absolut. Jag kanske är mer förberedd på det, jag vet att hotet finns och att jag inte kan göra vad som helst.

»Man märker fort att man inte får bestämma allting själv.«

Det här gör honom mer försiktig än han kanske hade varit annars. Men hittills har det varit på en acceptabel nivå, menar han.

– Ja, än så länge. Blir det för mycket så kommer jag att få ta ställning till det. Jag kommer inte att acceptera vad som helst. **Har det hänt någonting där du har känt att du inte kan göra som du vill på grund av politikerna?**

– Ja, det har det. Men jag vill inte gå närmare in på detaljer.

Det har varit situationer där du hamnat i konflikt med styret och fått vika dig?

– Ja, det har det.

Gäller det biblioteket eller kulturen?

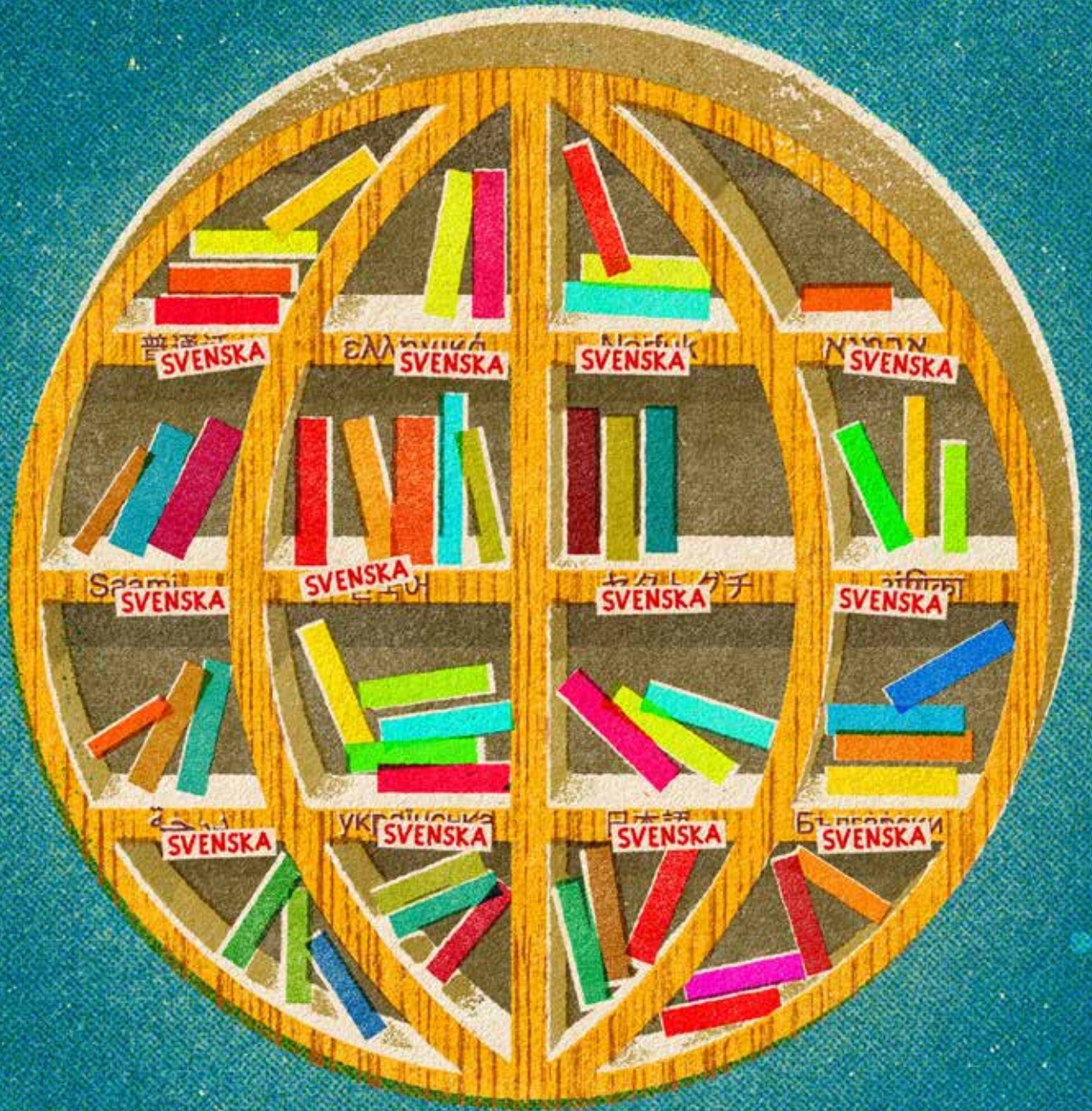
– Det gäller kulturen. Jag tror inte det har varit någonting på biblioteket.

Har politikerna velat detaljstyra?

– Ja. Men det drabbas man ju av även i andra kommuner, så det är inte bara här. Det är rätt vanligt, så att säga. Man märker fort att man inte får bestämma allting själv, säger Anders Nylander.

EVA-LENA ULVSFÄLT är administratör för Facebook-gruppen *Blåbruna under luppen*. Hon är också tidigare kommunpolitiker för Miljöpartiet och dess toppnamn inför försöket att göra comeback i höst, men hon är noga med att hålla isär partipolitiken med engagemanget i gruppen. Den driver hon som privatperson, säger hon.

Hon tycker att Anders Nylanders bild ►

普通话
SVENSKA

Ελληνικά
SVENSKA

Македонски
SVENSKA

Հայերեն
SVENSKA

Saami
SVENSKA

SVENSKA
සිංහල

おかしな
SVENSKA

ગુજરાતી
SVENSKA

العربية
SVENSKA

Українська
SVENSKA

日本語
SVENSKA

Български
SVENSKA

► av bibliotekets verksamhet under SD-styret är tillrättalagd.

– Jag tycker snarare att den kritik som kommer ut är i underkant.

När den sverigedemokratiske ordföranden i kulturnämnden på eget bevåg förlängde stängningen av biblioteket anmälde Eva-Lena Ulvsfält förfarandet till förvaltningsrätten.

– Det är viktigt att folk har tillgång till litteratur, folkbildning är viktigt. Det är också en samlingspunkt där folk kan söka information. Det hände mycket under pandemin och många hade frågor. De blev utestängda. Stängningen i Sölvesborg var längst i hela landet av någon anledning. Jag vet inte om det hade en koppling till SD-styret, säger hon.

Fick du intrycket att det var en politiskt motiverad stängning?

– Ja, det fick jag. Jag tror att de passade på, om jag ska vara helt ärlig.

Du tror att de inte vill ha ett bibliotek?

– Ja. Det märks bland annat på det som sker nu, med rensningen av 17 000 böcker. **Vad skulle de vinna på att inte ha ett bibliotek?**

– Man håller folk ute från information. Då är det lättare att komma med egna inspel om både det ena och det andra, tänker jag. De är väldigt duktiga på det.

Eva-Lena Ulvsfält tycker sig se att en tystnadskultur breder ut sig i kommunen. Föreningar som har blivit av med möjligheter att använda kommunala lokaler vågar inte klaga av rädsla för att förlora sina föreningsbidrag.

– Det är någon som har bestämt att precis allt när det gäller fritid och kultur ska göras om. Precis som man har gjort med skola, omsorg och nya nämnder.

Förvaltningsrätten kom fram till att biblioteksstängningen i Sölvesborg var

»Jag vet att hotet finns och att jag inte kan göra vad som helst.«

tillåten, liksom mer kortvariga stängningar av några andra bibliotek (bland annat i Karlstad). Så länge man kan lämna ut böcker på något sätt är stängningar inom lagens ram. Även JO har avskrivit alla anmälningar om stängda bibliotek under pandemin.

DEN TIDIGARE KULTUR- och bibliotekschefen Sofia Lenninger ger i viss mån Eva-Lena Ulvsfält rätt om stängningen. Hon tyckte att den tydde på att kommunen inte anser att biblioteket är särskilt viktigt.

– Min första reaktion var att är det någon gång biblioteken behövs så är det vid sådana kristillfällen.

Det har gått två och ett halvt år sedan hon slutade i Sölvesborg. I dag kombinerar hon frilansuppdrag med ett vikariat på regionmuseet i Kristianstad. Bland annat gör hon ett kulturmiljöprogram åt just Sölvesborgs kommun.

När hon minns turbulensen kring biblioteket är hennes egen process i fokus.

– Jag kände mig tidigare trygg i min tjänstemannaroll. Plötsligt befann jag mig mitt emellan allmänhetens förväntningar och det politiska styret, och där kände jag mig inte alls hemma. Tidigare fanns en budget och ett grundläggande uppdrag om att nå ut brett, men politikerna lade sig inte i detaljerna. Vi hade en struktur som jag fortsatte tillämpa. Det var kanske lite naivt, det fungerade inte när politiken hade så mycket ambitioner även när det ►

»Folk undrar mycket. Är det SD som varit ner och gallrat böcker, kan de fråga.«

- gäller det innehållsliga. Det kan vara något man kan behöva prata om för andra chefers skull, hur de kan förbereda sig inför en sådan situation.

SOFIA LENNINGER tror att debatten kring politiskt inflytande över kulturen har varit gynnsam. Hon tror att den har blivit en nyttig läxa för många.

– Diskussionen om armlängds avstånd är bra. När det här hände mig var debatten rätt så trevande. En politik som tar sin grund i att samhället blir starkare när alla identifierar sig med samma kultur, innebär inte en bra utveckling för kulturen, den måste ge rum för en mångfald av uttryck för att fylla sin funktion. Ett bibliotek måste vara en neutral plats för lärande. Så det finns en dragning som känns obehaglig men samtidigt en debatt om detta som känns hoppfull.

I lånedisken på Sölvesborgs bibliotek står bibliotekarierna Josefin Svensson och Maria Nilsson. De tycker att debatten kring biblioteket har varit olycklig för verksamheten.

– Det har förtagit lite av glädjen när vi fick en så ny och fin barnavdelning. I stället för att prata om vad bra det blev ältade vi allt det andra. Fokus flyttades från det positiva till det negativa, det tyckte vi var väldigt synd, säger Josefin Svensson.

– Många har kommit hit och undrar vad allt elände som det står om i tidningarna innebär. Så vi har lagt mycket tid på att

informera och det har fått ta tid. Det är ju sedan de som går hem och berättar för vänner och bekanta att det var jättefint, säger Maria Nilsson.

De tycker båda att arbetsmiljön är bra, men säger att det är mycket som måste diskuteras när det har varit så många turer kring biblioteksverksamheten.

– Folk undrar mycket. Är det SD som har varit nere och gallrat böcker, kan de fråga, säger Maria Nilsson.

Josefin Svensson fyller i.

– Det är lättare att det blir politik av saker, som nu med gallringen.

BÅDA ÄR LÄTTADE ÖVER att biblioteket har öppnat igen efter coronastängningen, som tvärtemot vad man kanske kan tro innebar en högre arbetsbelastning med att lämna ut och ta emot beställda böcker.

– Det var jobbigare än att ha öppet som vanligt. Man längtade efter att få öppna igen, säger Maria Nilsson.

Den sverigedemokratiska ordföranden i fritids- och kulturnämnden Rolf Berg dog i oktober 2021 och ersattes av Karolina Widerberg. Hon har en delvis annan syn på kulturpolitik än sin företrädare och tror inte att hon hade velat stänga biblioteket under pandemin.

– Jag är förenings- och idrottsmännska och ser att många sociala platser är viktiga för våra kommuninvånare.

UPPMÄRKSAMHETEN som har varit kring biblioteket i Sölvesborg har gjort att hon har behövt sätta sig in i verksamheten mer i detalj, men det är inte samma sak som att detaljstyra utan det handlar om att ha rätt kunskap, hävdar hon.

Hur ser målen med biblioteket ut?

– Långsiktigt ska det fortsätta att få vara en samlingspunkt i kommunen, ett

vardagsrum dit alla ska ha möjlighet att komma och vara. Vi ska också följa med i utvecklingen. Man ser en stor utveckling i folks läsvanor, med till exempel digitala böcker. Vi måste hänga med där för att kunna locka alla besökare.

Vad är det unikt sverigedemokratiska som ni ska gå till val på när det gäller biblioteket?

– Jag tycker att det ska vara ett öppet bibliotek för alla där alla är välkomna oavsett kön, ålder och tillhörighet. Det ska inte spela någon roll.

När det gäller biblioteksplanens skrivningar om färre böcker på främmande språk håller Karolina Widerberg inte riktigt med sin företrädare i nämnden.

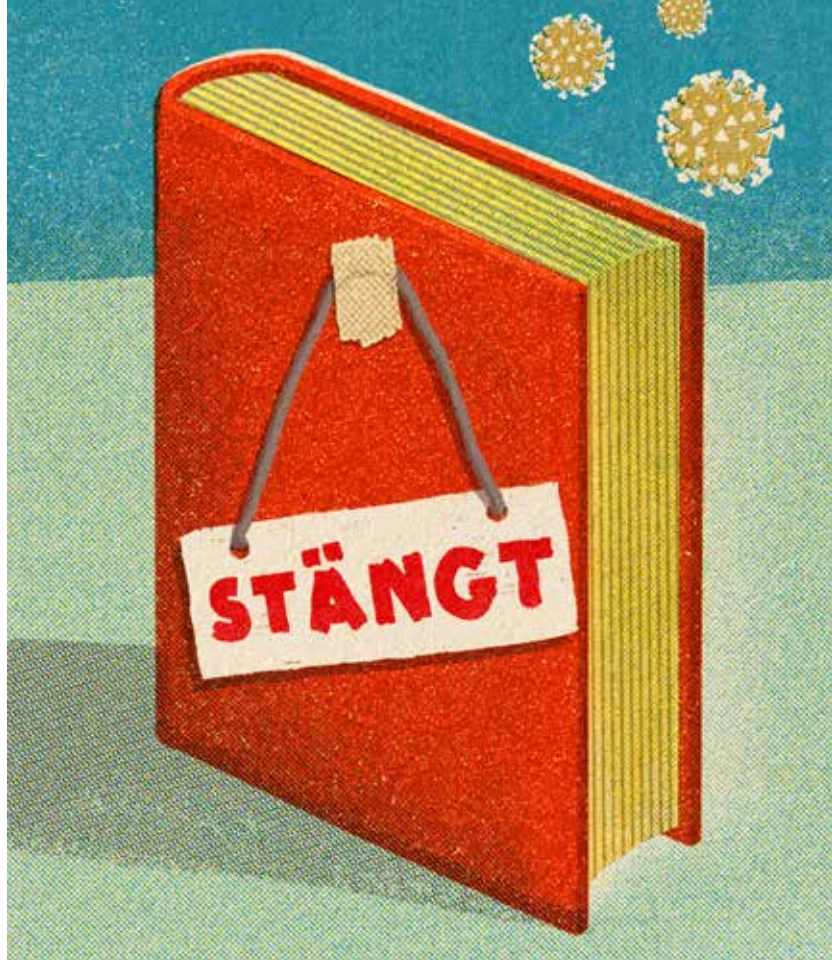
– Om det kommer många barn från Ukraina måste det finnas böcker för dem. Det ska självklart finnas litteratur tillgänglig på de språk som förekommer i Sölvesborg. Jag säger säkert emot vad man har tyckt tidigare, men för min del är vägen till ett språk att få läsa, den biten är otroligt viktig.

Hon kan inte uttala sig om Anders Nylanders påståenden om att det har förekommit detaljstyrning inom kulturverksamheten.

– Kanske syftar han på den förra ordföranden eller på att vi tog bort enprocentmålet om konstinköp? Det var mycket i media om menkonst och den biten, att kulturen har blivit mer styrd. Men jag upplever inte att jag är inne och detaljstyr kulturen.

Vad är problemet med det ni kallar för menkonst?

– Det finns ingenting som är rätt och fel inom konst, men menkonst väcker starka känslor och åsikter. Jag skulle nog inte tycka att det var så jättetrevligt att ha det.

Ska inte konst väcka känslor och åsikter?

– Det ska det göra, men det ska inte väcka känslor åt det negativa hållet. Mens är det mest normala i världen men ändå väcker det känslor och åsikter. Någonstans måste man kunna göra det publikt och normalt på fler sätt än i stora tavlor. Just konst och kultur väcker väldigt mycket känslor.

Även om biblioteket under Karolina Widerbergs politiska ledning påstås vara fredad mark är det uppenbart att diskussionen om vad sverigedemokratisk kulturpolitik innebär i praktiken bara har börjat. Om de får fortsätta styra i just Sölvesborg kommer valresultatet att visa, annars lär diskussionerna bli aktuella i andra kommuner.

BIBLIOTEKS **DAGARNA 2022**

Lilla Cirkus Stockholm 5-6 maj

v ä g

Anmäl dig på: biblioteksforeningen.se

Svensk
biblioteksförning

si

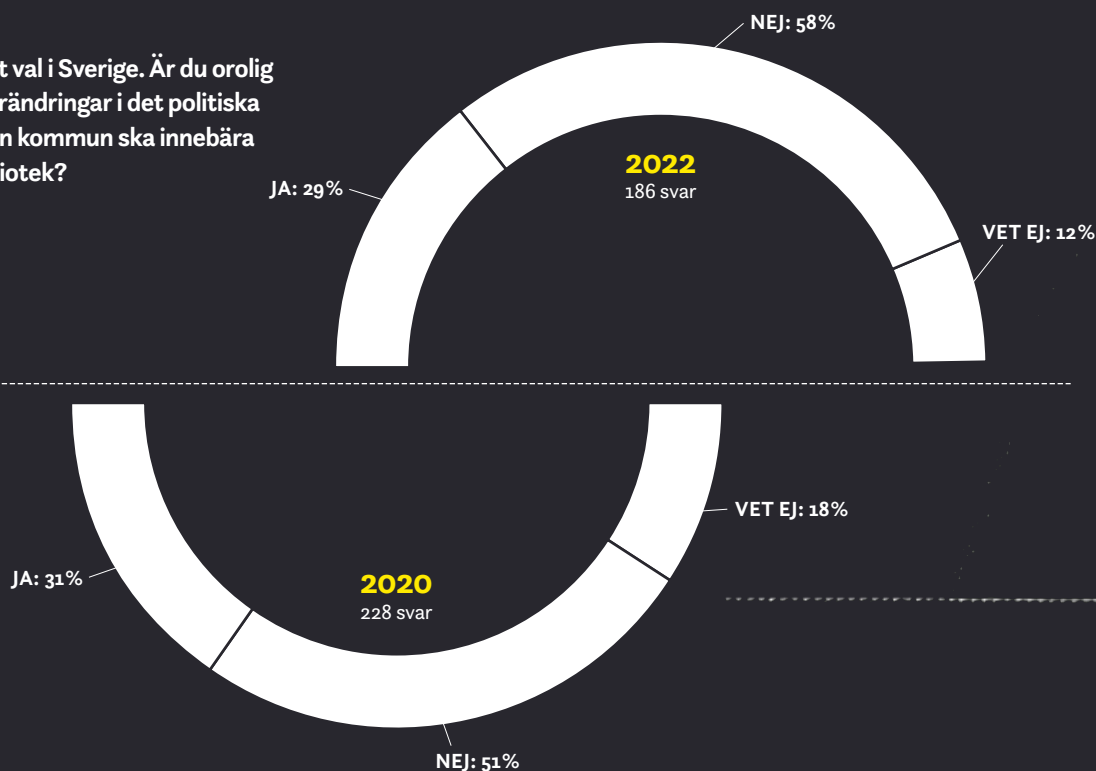
Politiken fortsätter att förskräcka

Tre av tio bibliotekschefer befår att valet i höst ska leda till politiska förändringar som går ut över deras verksamhet. Men andelen som oroar sig över utvecklingen är något mindre nu än 2020.

TEXT THORD ERIKSSON

Enkäten

I höst är det val i Sverige. Är du orolig över vad förändringar i det politiska styret av din kommun ska innebära för ditt bibliotek?

Om enkäten: Cheferna i 186 av Sveriges 290 kommuner har svarat på Biblioteksbladets enkät som skickades ut med e-post i januari. Enkäten direktadresserades till cheferna i de tio största kommunerna, till övriga skickades den via kommunernas centrala e-post-adresser. Enkäten 2020 gjordes på samma sätt och besvarades av cheferna i 228 kommuner.

Cheferna om det som oroar

»Dels den ekonomiska aspekten, dels demokrati- och yttrandefrihetsfrågor.«

»På riksnivå: En stramare integrationspolitik och kulturpolitik riskerar att undergräva bibliotekens demokratiska roll.«

»Jag är egentligen inte särskilt orolig över att det politiska styret ska ändras, men OM det skulle bli en ändring är det tydligt i nuvarande oppositions skuggbudget att kultur och bibliotek är mindre prioriterat.«

»Att inte tillämpningen av en armlängds avstånd kommer att hållas.«

»Lokala missnöjespartier är oberäkneliga och kan oväntat påverka.«

»Orolig för stärkt inflytande för Sd, framförallt med tanke på utvecklingen i andra kommuner där detta skett.«

»Ett byte av styre kan innebära omprioriteringar till bibliotekets nackdel.«

»Det kan finnas vindar som begränsar det mångkulturella tillgängliga utbudet.«

»Orolig för att bibliotekets utbud och innehåll på arrangemang skulle kunna påverkas.«

»Viss oro för ökad politisk styrning såsom skett i andra kommuner som Sölvesborg.«

»Få politiker verkar ha förståelse för och kunna argumentera för bibliotekets viktiga roll i samhället.«

»Med en borgerlig majoritet skulle våra resurser krympa och med ett större SD-inflytande skulle vår handlingsfrihet begränsas. Principen om armlängds avstånd skulle inte respekteras.«

»Orolig för det genomslag som SD:s politik kan få på kulturområdet.«

NÄSTA UPPSLAG: MER OM ORON ►

GENERELLT OROLIG

Lars Alkner, kulturchef och tf bibliotekschef i Värnamo, ser en vilja till detaljstyrning i flera politiska läger.

Foto Alin Popescu

»Oroande tendenser från flera håll«

Tre av tio är oroliga. Sex av tio är det inte. Så här resonerar bibliotekscheferna.

TEXT KOLBJÖRN GUWALLIUS

Bland dem som inte är oroliga skiftar anledningarna. Flera bedömer att det finns en bred politisk samsyn kring bibliotekets verksamhet. "Biblioteket prioriteras högt inom samtliga

politiska partier", konstaterar en bibliotekschef i östra Svealand.

Andra menar att de inte har anledning till oro eftersom en politiskt styrd organisation helt enkelt har att följa vad de valda politikerna beslutar. "Kommuninvånarna bestämmer riktning-

en i demokratiska val. Det får vi rätta oss efter."

I EN KOMMUN i Svealand finns ingen oro "i nuläget", men bibliotekschefen ser utvecklingen i Sölvesborg som ett avskräckande exempel. Samma uttryckliga fundering delas av chefen i en medelstor kommun i Götaland. "Viss oro för ökad politisk styrning såsom skett i andra kommuner som Sölvesborg."

Bland de som är oroliga pekar flera ut risken för just ökad politisk styrning. Några nämner specifikt Sverigedemokraternas eventuella inflytande. En använder epitetet "nyssnazisterna", som ibland används om SD i sociala medier. Personen bekräftar för

Biblioteksbladet att det är partiet som åsyftas. Om de får makt tror hen att de ”kommer att politisera kulturen på ett sätt som står i direkt motsättning till vårt uppdrag”.

VÄRNAMOS kulturchef och tillförordnade bibliotekschef Lars Alkner ser inga direkta risker för politisk inblandning i bibliotekets verksamhet, trots att han svarat ja på frågan i enkäten.

– Vi har en självständig kulturförvaltning med en självständig kulturnämnd. I nämnden upplever jag ett väldigt stöd från samtliga partier för biblioteksplanen och för vad som är politikens roll, säger han.

Samma sak gäller för kommunens inköp av konst. Där har man i Värnamo beslutat att minska politikernas möjlighet att ha alltför konkreta synpunkter genom att principen om arm-längds avstånd är inskriven i policyn. Lars Alknors oro gäller i stället på generell nivå. Han ser en vilja till ökad detaljstyrning från flera politiska inriktningar.

– Man vill lägga sig i och styra utbudet inom konst, kultur och bibliotek. En sådan utveckling kan ske här också, ingen kommun är immun, men just nu ser jag inte de tendenserna i Värnamo.

Lars Alkner lyfter också att frågan om åsiktsmässig inblandning på kultur- och medieområdet är större än vad ett val kan resultera i.

– Det finns en allmän

»Man vill lägga sig i och styra utbudet inom konst, kultur och bibliotek.«

attitydförändring i samhället som även gäller till exempel utbudet i public service. Det är delvis samma debatt. Det är också lätt att man går och är lite blind för inriktningen så länge man själv tycker att den är god och reagerar först när man tycker att den blir farlig. Man kanske inte ser att inriktningen är politisk så länge man själv håller med om den. Därför behöver man se till att sådant som biblioteksplan och nämndmål håller även om det kommer ett styre som går emot vad man själv tycker, att man planerar för sämre tider.

BOLLNÄS KOMMUN styrs av en bred koalition mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet och det lokala Bollnäspartiet. Bibliotekschefen Peter Hirseland är en av dem som menar att valresultatet kan påverka bibliotekets verksamhet.

– Ja, självklart. Olika partier har olika kultursyn och är olika intresserade av kulturen, både som verksamhet och när det gäller vilken roll den ska ha i samhället. I vissa fall uppfattar jag det som att partiernas uppfattning nästan står i mot-

sättning till hur vi tolkar bibliotekslagen, och det kan leda till problem av olika slag.

PETER HIRSELAND vill inte peka ut några särskilda partier utan säger att alla har möjlighet att påverka.

– Det hänger ihop med samhällsutvecklingen. Men jag är mer orolig för vad olika majoriteter skulle kunna göra nationellt, det kan till exempel vara ganska avgörande vem som blir kulturminister.

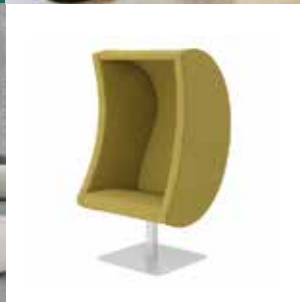
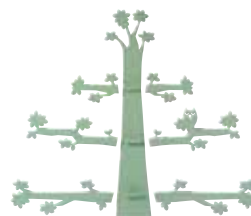
Har kulturen blivit mer politiserad över tid?

– Ja det tycker jag, det är lite av ett ideologiskt slagfält ibland. Det handlar också om sanningsbegreppet. I en tid där det blir viktigare att vara källkritisk och förhålla sig till korrekt information, vilket är bibliotekets uppdrag i högsta grad, upplever jag att det pågår en kamp om tolkningen av sanningen. Samma fakta kan tolkas olika utifrån vilka politiska mål den som tolkar har, säger Peter Hirseland.

MÖT OSS PÅ
BIBLIOTEKSDAGARNA
STOCKHOLM
5.-6. MAJ

WWW.EUROBIB.SE

**WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE®**

WWW.EUROBIB.SE

PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

VÅRINSPIRATION TILL DITT BIBLIOTEK

Inred biblioteket med fräscha vårfärger och optimerar fokus på böckerna och användningen av biblioteket. Även en liten förändring kan göra stor skillnad.

Vi hjälper dig gärna med inredningen eller råd om biblioteksmöbler.

Så ställer sig partierna i de viktigaste biblioteksfrågorna

Biblioteksbladets valenkät visar blocköverskridande enighet om skolbibliotek och digitalisering av tryckt kulturarv.

TEXT THORD ERIKSSON

B lir biblioteken en valfråga? Svensk biblioteksförnings Karin Linder och

Björn Orring tror det (se nästa uppslag).

Biblioteksbladets valenkät har besvarats av de åtta riksdagspartierna och visar att några av sektorns frågor engagerar och förenar över blockgränsen.

MILJÖPARTIET, Vänsterpartiet, Liberalerna och Moderaterna uttrycker stöd för Gustav Fridolins utredning om skolbibliotek. ”Vi vill se en ökad tillgång av utbildade skolbibliotekarier och bättre samverkan mellan ledning och lärare”, svarar Moderaterna och beklagar att regeringen ännu inte har lagt fram en proposition utifrån utredningens betänkande.

Flera partier står också bakom idén om en nationell plattform för e-böcker, som föreslagits i den nationella biblioteksstrategin och även framfördes förra hösten i betänkandet från utredningen om pandemins konsekvenser för kultursektorn. Socialdemokraterna påminner om just detta

betänkande i sitt enkätsvar: ”Remissvaren analyseras på regeringskansliet.”

DEN BREDA samstämmighet som råder om digitalisering av det tryckta kulturarvet borde tala för att frågan om finansiering kommer att vara möjlig att lösa. Även kring bibliotekens betydelse i totalförsvaret tonar en bred enighet fram, vilket talar för bra grogrund för att utveckla den tanken. Det enda parti som entydigt avvisar idén är Sverigedemokraterna.

Mest anmärkningsvärt i enkätsvaren är att Miljöpartiet uppger sig sakna uppfattning om såväl nedlagda folkbibliotek som en nationell plattform för e-böcker och bibliotekens roll i totalförsvaret. Det är överraskande besked från det parti som till helt nyligen bemannade kulturministerposten.

Valenkäten presenteras i sin helhet på biblioteksbladet.se

»Vi ser att biblioteken
kan bli en valfråga, och
vi jobbar hårt för det.«

Bibliotekssektorns lobbyister kämpar om verklighets-
beskrivningen. »När folkbiblioteket beskrivs som
'slaglöst land' måste man ingripa.«

TEXT TIM ANDERSSON BILD VIKTOR GÅRDSÄTER

OPINIONSILDARE

Karin Linder och Björn Orring,
generalsekreterare respektive
press- och opinionsansvarig på
Svensk biblioteksförning.

KARIN LINDER

Har bakgrund i museivärlden, bland annat på Gustavsbergs porslinsmuseum och på Nationalmuseum. Utsågs senare till förbundsordförande i Dik och arbetade med den nationella biblioteksstrategin innan hon blev Svensk biblioteksförnings generalsekreterare 2017.

Det är sen eftermiddag och Karin Linder, generalsekreterare för Svensk biblioteks-förening, är trött. Sitter under en brun filt. Medan bomberna faller över Ukraina har valåret börjat här hemma.

– Vi ser att biblioteken kan bli en valfråga, och vi jobbar hårt för det, säger hon.

Föreningens påverkansarbete har intensifierats. Sedan i januari ses man varje vecka för att diskutera strategier. Verktygen är dock de vanliga, som samarbeten med andra organisationer och den gnetiga, oglamösa produktionen av debattartiklar. Det viktigaste verktyget i påverkansarbetet förblir dock mötena, den personliga kontakten med beslutsfattare. De utgör

alltid en central del, men under valår gäller det att vara särskilt ”agil”, som Karin Linder uttrycker det.

– Det är lättare att få tag på politikerna nu, otroligt mycket snabbare respons, för de behöver också träffa oss. De vill få information och läsa på.

SKOLBIBLIOTEKEN ÄR föreningens just nu mest prioriterade fråga. Det har varit ett utdraget och skumpigt arbete. Efter mycket lobbande kom för drygt ett år sedan utredningen från Gustav Fridolin, som vill se en lagstadgad likvärdig tillgång till bemannade skolbibliotek för landets alla elever. Björn Orring, press- och opinionsansvarig på föreningen, berättar att kontakterna med riksdagspartierna efteråt var positiva.

– När vi sedan i början av året fick klart för oss att det inte skulle komma något lagförslag innan valet så blev det stor besvikelse.

Det här är ibland ett mönster när det gäller lobbyarbetet i biblioteksfrågor, säger han.

– Man är väldigt välvillig, men när det kommer till kritan finns det alltid något annat som är viktigare.

Samtidigt har föreningen lyckats skapa bred medvetenhet om frågan, säger Karin Linder. Just det ser hon som den viktigaste framgången under sina år som generalsekreterare. Nu gäller det att skapa tryck.

Politiker brukar ju vilja ha konflikt kring valfrågor – finns det inte ett problem ur lobby synpunkt att biblioteksfrågorna är just så okontroversiella?

– Så där säger man ofta om kulturfrågor, att de skulle få stryka på foten därför att det inte finns någon konflikt. Men jag förstår inte vad konflikt skulle göra för skillnad?

OM MAN VIDGAR perspektivet ser Karin Linder en större konfliktyta som är potent i både politiken och den bredare samhällsdebatten, och den gäller verklighetsbeskrivningen.

– Den ska vara adekvat, och inte vila på förutfattade meningar eller minnen av hur det var när man själv var ung och läste Enid Blyton. När folkbiblioteket beskrivs som ”laglöst land” måste man invända.

I debatten om social oro på folkbiblioteken har föreningen motsatt sig tillträdesförbud och ofta understrukt vikten av jämlik tillgänglighet. Alla har dock inte varit på samma linje. Enligt en undersökning från Dik förra året vill 65 procent av bibliotekarierna faktiskt kunna porta besökare, åtminstone tillfälligt.

– Även under pandemin vet jag att det fanns en del bibliotekariere som tyckte att vi var dumma som ville hålla öppet, säger Karin Linder.

Försvaret för öppna dörrar är någonting hon uppenbarligen bottenar i personligen. Ätminstone framträder det tydligt i intervjuer och artiklar, liksom en stark social tendens. Hon har hävdatt att ”syftet med folkbibliotek och skolbibliotek är att vara utjämnande”, och att deras verksamhet är ”social ingenjörskonst at it’s best. Fri tillgång till kunskap och information minskar klyftor och socioekonomisk snedfördelning”.

»Man är väldigt välvillig, men när det kommer till kritan finns det alltid något annat som är viktigare.«

– Varför jag är engagerad i det här arbetet är att jag tycker att biblioteken är en otroligt cool demokratisk konstruktion, som möter alla individuellt men som är för allas bästa. Det är väl min grundgång i detta, det är där jag kan hämta energi.

Här finns också grunden för hennes starka kritik mot SD:s kulturpolitik, dels i Sölvesborg – där hon frångått föreningens praxis att inte uttala sig om enskilda bibliotek – men också nationellt. I en intervju med Biblioteksbladet förra året uttryckte hon oro för att en borgerlig regering i höst skulle ge SD kulturministerposten, och att kulturen då förvandlas till ett ”konservat för gamla värderingar”.

VAR STÅR HON egentligen ideologiskt? Av Dagens Nyheters tv-kritiker Johan Croneman har hon en gång ringats in som ”flumvänster” och ”trött vänster”, efter att hon som Dik-ordförande försvarat humaniorastudenters rätt till fullt studielån.

– Ja, har du hittat den där artikeln! Den var ganska rolig ...

Den här eftermiddagen under filten ger hon inget flummigt intryck. Men vänster?

– När jag kritiserat SD har det främst varit utifrån att de gör skillnad på människor, och det upplever jag inte som ett politiskt ställningstagande. Människors lika värde är grundläggande. Om det är progressivt eller ej, det vet jag inte.

Men visst har hon en politisk hemvist, medger hon, och att den inte ligger till höger är uppenbart. ➤

»...biblioteken är en otroligt cool demokratisk konstruktion ... Det är väl min grundgång i detta; det är där jag kan hämta energi.«

INTERVJU

► Det gör däremot Björn Orrings. Han har en bakgrund i Moderaterna och har både jobbat som politisk sekreterare i Region Uppsala och varit förtroendevald kring förra decennieskiftet.

Han talar om "ett stort samhällsintresse" generellt och var "nog på någon MUF-fest", men när han började arbeta för partiet i trettioårsåldern hade han ännu inte blivit partimedlem.

– Jag tror att jag har viss hjälp av min politiska bakgrund i det här jobbet. Inte så att jag sitter på en massa kontakter, mer att jag vet hur systemet funkar.

Schablonen säger att det finns många vänsterlutande bibliotekarier – har du mött några reaktioner på din politiska bakgrund?

– Jag har aldrig funderat på det i någon större utsträckning. Folk är med i föreningen för att de drivs av att utvecklas professionellt, eller för att de vill se att sektorn som helhet ska få bättre förutsättningar, och där är vi helt eniga. Svenskar står ju inte och pratar om sådant, eller gör man det?

POLITISK BAKGRUND kan innebära en värdefull erfarenhet om man driver påverkansarbete, säger Karin Linder. Men lika viktigt är att "förstå politiken", att kunna sätta sig in i allas utgångspunkter och drivkrafter. Det handlar inte om att "sälja in en fråga pang bom."

– Det gäller att vara långsiktig och att skapa långsiktiga relationer.

Utmaningen i kontakten med beslutsfattare är inte att skapa sympati för frågorna, utan att få dem att se det längre perspektivet: vad krävs för att biblioteken ska kunna följa med i den mediala och tekniska utvecklingen?

Hos riksdagspartierna ser Karin Linder en insikt i komplexiteten, men hos kommunpolitikerna kan det vara mer osäkert. Och det är framför allt dem som föreningen haft kontakt med de senaste åren. Om man tidigare, av resursskäl, riktat in sig på nationella beslutsfattare, möjliggjorde pandemins nya tekniska lösningar och vanor en närmare kontakt med hela landet.

Det mer lokala fokuset hänger också ihop med karaktären på de aktuella lobbyfrågorna. Ett akut exempel gäller strömmen av människor på flykt från Ukraina.

– De kommer att besöka biblioteken: där finns internet, där kan man kommunicera med folk som är kvar i hemlandet, där finns personer som kan svara på frågor. Förhoppningsvis finns där också litteratur på modersmålet, säger Björn Orring.

FÖRENINGEN HAR kontaktat landets kommunledningar för att understryka den roll biblioteken får i en sådan situation.

Folkbiblioteken har också en nyckelfunktion i ett pågående påverkanskrig. Desinformation är dock inte ny. Den var ett problem redan innan bomberna började falla över Ukraina, och den lär fortsätta att vara det efter att de slutat.

Ger detta vind i ryggen för dem som kämpar för ökade resurser till biblioteken? Ja, det tror Björn Orring. Man ska dock inte tro att bibliotekens roll är att ge färdigformulerade svar, menar Karin Linder. Snarare ska de tillhandahålla verktyg.

– Det går inte att säga att vi ska "motverka desinformation", för det är inte så enkelt. I slutändan måste varje individ själv ta ställning.

BJÖRN ÖRRING

Han hävdar att bakgrunden i Moderaterna inte påverkar honom i hans arbete. »Det är ju inte så att jag säger: »Vi ska inte driva den här frågan på det här sättet, vi ska inte vara elaka mot den politikern som jag i hemlighet håller på.« Så funkar det inte. Vi är här för att göra ett jobb.«

OLOGISK EKVATION

Allt utom det nödvändigaste pausas när kommunens åtta bibliotek ska drivas med knappt fem heltidstjänster, säger kultur- och fritidschef Kasia Musial Lilja (t v). Kommunpolitikern Margareta Schlee (M) var med och fattade beslutet, men anser nu att pengarna borde skjutas till igen.

Kommunen sparar: »Riskerar tappa en generation«

På riksnivå säger Socialdemokraterna att alla ska ha tillgång till bibliotek. I Uppvidinge kommun skär samma parti 35 procent av bibliotekets budget. Hur är det möjligt?

TEXT & BILD ANNICA ÖGREN

Kommunstyrelsen kallade beslutet för "införande av automatlåning i kommunens bibliotek" med en förväntad besparing på två miljoner kronor. I praktiken har det inneburit att kommunens personal vid de totalt åtta biblioteken (fyra skolbibliotek och fyra folkbibliotek) har bantats ned, öppettiderna minskat samt att skolbiblioteken numera hålls öppna för allmänhet och elever samtidigt.

Det säger Kasia Musial Lilja, kultur- och fritidschef i Uppvidinge kommun, när vi promenerar över ån mot centralorten Åsedas enda bibliotek som ska serva de 2700 invånarna här.

– Nu har vi bara totalt 4,8 heltids-tjänster, på totalt åtta bibliotek över hela kommunen, säger hon.

FÄRRE PERSONAL ska alltså utföra nästintill samma arbete som när de var två fler på tjänsten. Det är en ologisk ekvation, anser

hon, som försämrar arbetsmiljön så mycket att kultur- och fritidsavdelningen redan innan beslutet fattades, varnade kommunstyrelsen att färre personal skulle kunna innebära risk för vite från Arbetsmiljöverket.

Ändå klubbades besparingen igenom. Som konsekvens har biblioteken dragit in på all verksamhet som inte är lagstadgad.

– Författarbesök, studiecirkelar, projekt som högläsning på äldreboenden och förskolor, lovaktiviteter och språkstegen, sådant som gör att invånarna får en meningsfull fritid, har alla pausats, säger Kasia Musial Lilja.

HON ÖPPNAR DÖRREN in till biblioteket. Uppvidinge ligger en knapp timme norrut från Växjö med bil och ingår i Kronobergs län. I början av 1900-talet var det en knutpunkt för järnvägen på det småländska höglandet men numera är det en pendlingsort till Växjö. Här är industri inom aluminium, glas, metall och trä

Vi hjälper till att hitta rätt i bokfloden!

Få information om alla svenska böcker direkt från förlagen. Planera bokinköpen och hämta metadata till ert bibliotekssystem utan att betala för mycket.

Träffa oss på
Biblioteksdagarna
5-6 maj.

Läs mer om oss på
www.bokinfor.se

BOKINFO

Din flexibla bibliotekslösning

Så mycket information...

Bestånd, reservationer, lån,
bloggsidor, mina uppgifter, evenemang
och mycket, mycket mer!

LOTS integrerar bibliotekssystemet
KOHA med discovery och webbsidor

Allt med öppen programvara

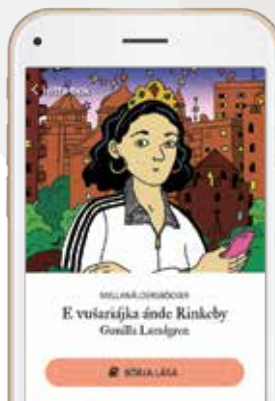
imCode LIBRIOTECH

Läs mer på: www.imcode.com/lots

bläddra

Läs e-böcker på romani chib
och samiska! Ny gratis app.

Mer information på kb.se/bladdra

- stor. Centralorten är Åseda men även tätorterna Lenhovda, Norrhult, Alstermo och Älghult ingår i kommunen.

SEDAN 2014 HAR Uppvidinge haft ett stort asylmottagande och 2020 var nästan 27 procent av kommunens 9 498 invånare utrikesfödda. Samtidigt beskrivs skolresultaten i Uppvidinge som fortsatt låga medan resultaten nationellt sett förbättras, enligt barn- och utbildningsnämnden. Biblioteken har tidigare kunnat erbjuda ett mer kvalificerat stöd till både elever och pedagoger.

Invånarnas mötesplatser har samtidigt blivit allt färre, banklokaler har stängts och i kommunen finns inte en enda fritidsgård. Att biblioteken fått minskade öppettider försvårar arbetet ytterligare att införa kvalitativa läsfrämjande insatser. Nedskärningarna riskerar därför att allvarligt försvåra bibliotekens språk-utvecklande arbete med barn och unga i allmänhet, och i synnerhet barn och föräldrar i ickeläsande hem, menar Kasia Musial Lilja.

– Om vi inte kan vara en del av omvärldens utbud riskerar vi att få en generation som inte är så vana vid läsning på fritiden.

Flera av bibliotekarierna som Biblioteksbladet pratat med upplever dessutom beslutet som ett ifrågasättande av deras yrkesroll och existensberättigande.

– Vi känner att vi inte kan utveckla och växla upp bibliotekens verksamhet, som att vi är i ständig limbo, säger Kasia Musial Lilja.

När en skolklass nyligen besökte ett av skolbiblioteken hann den ensamma bibliotekarien inte serva alla vilket resulterade i att en sorterad boklåda ställdes ut till skolklassen, utanför dörren. Händelsen uppmärksammades i Smålandsposten i

»Hela idén om skolbibliotek förfaller ju om eleverna inte får komma in.«

början av mars i år och fick ordföranden för kultur- och föreningsutskottet, Margareta Schlee (M), att reagera.

Hon tar emot för intervju i det K-märkta och gula kommunhuset från 1928.

– Hela idén om skolbibliotek förfaller ju om eleverna inte får komma in, det måste vara prio ett att skjuta till de pengar som behövs, säger hon.

Sedan 2018 styrs kommunen av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i valtekniskt samarbete med Moderaterna. Vid tillträdet låg kommunen på ett minusresultat och Margareta Schlee satt själv med när beslutet om biblioteksbesparingarna fattades som en del av budgetpaketet. Hon säger att hon såg kultur- och fritidsavdelningens utredning som en larmrapport, även om hon själv stöttade beslutet.

Nu menar hon att läget är ett annat. 2021 redovisade kommunen en resultatförbättring på 35,7 miljoner kronor och Margareta Schlee anser därför att politikerna borde se över ekonomin igen och ge tillbaka resurser till biblioteksverksamheten.

I KOMMUNHUSET jobbar även Niklas Jonsson (S), kommunstyrelsens ordförande. Han anser att budgetförändringen var nödvändig sett till kommunens besparingskrav. Han har en förhoppning om att de nya digitala lösningarna ska skapa nya arbetsätt mellan allmänheten och biblioteken i kommunen. ►

Helhetslösningar för en engagerande biblioteksupplevelse

Tillsammans med biblioteksutvecklingspartners utvecklar Innovative lösningar som ger er möjligheten att arbeta mer effektivt och fördjupa era relationer till samhället. Fråga oss hur dessa verktyg fungerar sömlöst för att forma nya övertygande upplevelser för era användare var de än är.

[Begär en produktdemo](#)

 innovative
Part of **Clarivate**

POLARIS LEAP

VEGA LX

INNOVATIVE MOBILE

Vi erbjuder dig *50 års erfarenhet* av bibliotekarieutbildning!

Vid Bibliotekshögskolan skräddarsyr vi kurser utifrån dina önskemål eller anpassar befintliga kurser till din verksamhet. Vi kan också genomföra forskning och utbildning i samarbete med din organisation.

Kom gärna och prata med oss i våra montrar på Biblioteksdagarna och Bokmässan! Eller besök bibliotekshogskolan.se för att se vad som är aktuellt hos oss just nu.

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I BORÅS

► – Att lämna gamla strukturer och erbjuda nya är inte alltid lätt i en övergång. Att hitta nya smarta sätt att jobba mellan skolan och biblioteken är något vi behöver utveckla men det kan ta lite tid, säger han. **Varför tog ni inte hänsyn till kultur- och fritidsavdelningens utredning?**

– Jag tror man måste hitta alternativa lösningar. Självklart märks det av att vi plockat bort personal, det är det ingen som säger emot. Men en glesbygdskommun med ett stort antal bibliotek kräver också resurser, det är hela tiden ekonomiska prioriteringar, säger han.

Alla ska ha tillgång till bibliotek, de ska vara öppna och inkluderande. Det svarade Socialdemokraterna på en enkät i Biblioteksbladet inför valet 2018. På vilket sätt lever biblioteken i Uppvidinge upp till det?

– Det är jätteklokt tänkt och vi erbjuder också alternativa lösningar när vi gör dessa förändringar. Vi minskar inte förutsättningen att komma åt böckerna. Självfallet är biblioteken viktiga för skolorna och allmänheten. Det är en kunskapsbank för många.

PÅ RIKSNIVÅ säger Socialdemokraternas Lawen Redar (S), riksdagsledamot i kulturutskottet, att hon tar frågan om kultur och bibliotek på största allvar, även om hon försvarar Uppvidinges besparingar mot bakgrund av den lokala demografiska utmaningen med generell försörjning och lägre skattekraft.

– Det här säger väldigt mycket om att vi måste ha en långsiktig politik för att finansiera välfärdsuppdraget. Vi kommer behöva bistå den kommunala kulturen, det är inget snack, säger hon.

Hon vill dock inte kommentera att kommunen det senaste året gått med 35,7

miljoner plus, eller vad hon anser om att en skolklass inte kunde ges tillträde till skolbiblioteket.

– Ska vi öka läsförståelsen så är det möten med skolbibliotekarier som ska till. Det räcker inte med inköp av böcker och platser för litteratur i byggnaden. Vänder vi inte utvecklingen i fråga om djupläsningen blir det i förlängningen ett demokratiproblem, fortsätter hon.

Något konkret förslag på hur det ska ske vill hon dock inte ge.

MODERATERNAS kulturpolitiska talesperson Kristina Axén Olin säger att skolbiblioteken är en prioriterad verksamhet från hennes partis sida. Hon vill inte kommentera kommunens nedskärningar på biblioteken men säger att Moderaterna i Uppvidinge kommer att gå till val på att utöka budgeten för biblioteken.

– Enligt skollagen ska alla ha tillgång till skolbibliotek. Biblioteken, böcker och att öka läsförståelsen behöver verkligen prioriteras, det är så man lägger grunden för lyckad integration och för att barn ska klara skolan. Det är otroligt viktigt, säger hon.

SVÅRT LÄGE

»Vi känner att vi inte kan utveckla och växa upp bibliotekens verksamhet, som att vi är i ständig limbo«, säger Kasia Musial Lilja.

VEM BESTÄMMER EGENTLIGEN?

Regering och riksdag håller sig på avstånd. Men lämnar kommunpolitikerna folkbiblioteken i fred? Svårt att veta, skriver Anders Frenander och rekommenderar att kunskap, inte politiska idéer, ska styra verksamheter.

TEXT

ANDERS FRENANDER

Professor emeritus vid
Högskolan i Borås.

Vad ska bibliotek göra? Vem ska bestämma hur de ska arbeta?

På senare tid tycks dessa frågor ha fått förnyad aktualitet och ställts med ny skärpa. I nummer 1/2022 av recensionstidskriften Respons skriver bibliotekarien och kulturskribenten Ida Westin en krönika om den åter uppblossade biblioteksdebatten. Texten andas ganska starkt av frustration över att folkbiblioteken numera tycks kunna användas till nästan vad som helst och att bibliotekariernas professionella kunskaper håller på att spelas bort. Folkbiblioteken, menar hon, är på väg att bli ett slags allmänna "medborgarkontor", där bibliotekarierna ska ge allmänheten service med att "kopiera sitt testamente" eller "göra en dubbelsidig utskrift av en blankett från Migrationsverket". Bland mycket annat. I allt detta anar hon en okunskap, för att inte säga ett "kunskapsförakt", från politiker vad gäller bibliotekariernas yrkesroll.

Hur blev det så här? Hur har vi hamnat i denna situation? Vem är det som bestämt om utvecklingens gång? Politikererna? Bibliotekarierna? Biblioteksanvändarna? Flera aktörer är naturligtvis inblandade, men jag tror faktiskt man kan friskriva politikerna från ett direkt ansvar. Det är förstås de som bestämmer om anslagen till biblioteken och därmed sätter ramarna för verksamheten, men innehållet har politikerna, åtminstone historiskt sett, överlåtit till bibliotekarierna.

Det jag här ska försöka skissa i några grova drag är historien om hur relationen mellan politiken och biblioteken/bibliotekarierna gestaltat sig genom åren. Tyvärr är det så, att den historieskrivningen måste begränsa sig till att beskriva vilka

ställningstaganden och ståndpunkter som rikspolitiken, alltså riksdag och regering, har tagit. Det beror på att det i princip bara är den vi har någon samlad kunskap om. Det är naturligtvis på sitt sätt fatalt när det gäller folkbiblioteken eftersom de är, och i alla tider varit, ett lokalt ansvarsområde. Men några hållpunkter går ändå att peka ut. Och det är att man från rikspolitiken under väldigt lång tid hållit sig borta från direkta ingripanden i folkbibliotekens verksamhet. "Statlig detaljreglering på detta område bör undvikas", underströk till exempel den stora kulturutredningen 1995, och upprepade därmed ett mantra som i praktiken etablerades redan kring 1930 och sedan skärptes när den "Nya kulturpolitiken" beslutades 1974.

Vad bibliotek ska syssla med bestäms naturligtvis i hög grad av själva mediet, det vill säga framför allt böcker. (Här lämnar vi alla exempel som finns på verktygsbibliotek, leksaksbibliotek, artotek eller diskotek som funnits och finns, åt sidan.) Böckerna som finns i samlingen ska lånas ut. Det är basen. Men ovanpå det, eller runtomkring det, har det uppstått en rad andra aktiviteter som bibliotek börjat ägna sig åt. Väldigt ofta är det nog innovativa och initiativrika bibliotekarier som finner, eller skapar, dessa nya verksamhetsområden. Vi har sett hur folkbiblioteken utvecklats till att serva det lokala näringslivet med information, att tillgodose allmänhetens önskemål om möjligheter till kreativ utveckling, till exempel genom *maker spaces* eller liknande. Den listan kan göras lång och är helt överflödigt att redogöra för i det här sammanhanget.

Vid sidan om den drivkraft som utvecklas på biblioteksgolvet – ofta naturligtvis som ett svar på användarnas önskemål och behov – har biblioteksforskare också deltagit rätt flitigt i denna utveckling. Det finns många exempel på hur man formulerat olika teoretiska modeller för de senmoderna folkbibliotekens aktiviteter. Det mest berömda exemplet är antagligen den så kallade *Four Spaces*-modellen. Enligt den ska bibliotekets verksamhet organiseras så, att det uppfyller de övergripande målen om att erbjuda "lärande", "inspiration", "möten" och "skapande".

Historien om rikspolitikens förhållningssätt till de lokala bibliotek som med tiden kom att bli våra folkbibliotek, går mycket långt tillbaka i tiden.

När idén om att skapa bibliotek, som åtminstone i viss utsträckning är öppna för andra än dess ägare, så befinner vi oss i slutet av 1700-talet. Sådana bibliotek var en typisk upplysningsidé, med rötter i Frankrike. I Sverige startade det med att en del präster öppnade små sockenbibliotek för församlingens menighet.

När sedan folkrörelserna – först frikyrkorna och nykterhetsrörelsen och sedan arbetarrörelsen – började växa sig starka på 1800-talet insåg de behovet av att i olika avseenden skola sina medlemmar. Att skaffa en gemensam boksamling var förstas hjälpsamt. Små lokala bibliotek av den kalibern växte fram över hela landet, och en del borgerliga kommuner ville inte vara sämre, utan anslöt sig till denna rörelse.

Hur skulle de finansieras? Låneavgifter var förstas en källa, men de flesta ▶

PRENUMERERA PÅ SVENSK BOKHANDEL

DIN GUIDE I BOK- OCH FÖRLAGSVÄRLDEN

Som prenumerant på Svensk Bokhandel kan du ta del av alla nyheter, analyser och reportage i den kanal som passar dig bäst. Du får koll på branschen, periodens utgivning och debuterande författare.

TRE SÄTT ATT PRENUMERERA

1 HELÅR PREMIUM

Tidning och kataloger på papper samt full digital access till allt innehåll på svb.se, inklusive tidning och kataloger i e-format.

2 HELÅR DIGITALT

Full digital access till allt innehåll på svb.se, inklusive tidning och kataloger i e-format.

3 HELÅR KATALOGER

Vårens-, Sommarens- och Höstens Böcker på papper. (Alternativt beställa enstaka ex.)

PROVA PÅ! TVÅ MÅNADER DIGITALT: 99:-

Läs mer och teckna din prenumeration i dag på svb.se/subscribe.
Frågor? Mejla oss på prenumeration@svb.se eller ring 08-545 417 76.

Svensk Bokhandel

- låntagarna var fattiga och bristen på pengar var en hämsko på utvecklingen. Redan tidigt i bibliotekens historia reste därför riksdagsmän frågan, såväl i ständsriksdagen före 1866 som i tvåkammarriksdagen därefter, om inte staten borde kunna skjuta till medel.

Ända fram till sekelskiftet 1900 stötte sådana förslag emellertid på patrull. En viktig orsak till det var den dåtida uppfattningen om vilken roll staten skulle spela i samhällets utveckling. Under 1800-talet hade Sverige långsamt moderniserats. Övergången till tvåkammarriksdag var ett tydligt exempel på hur det politiska beslutsfattandet anpassades till de moderna kapitalistiska förhållanden som växte fram. Näringsfrihet, fri marknad och liberalism var starka ledord i tiden. Staten skulle inte lägga sig i det privata företaget, utan hålla sig på sin kant.

Det intressanta och anmärkningsvärda är att inte bara företagande, utan också den kommunala verksamheten, ansågs tillhöra den privata sfären. ”Kommunen, som liksom till exempel aktiebolagen tillhörde den privata sfären, skulle hållas utanför det publika samhället”, skriver bibliotekshistorikern Magnus Torstensson, med hänvisning till 1862 års kommunallag. Alla de motioner om statligt stöd till lokala bibliotek som vid olika tillfällen lämnades till riksdagen avslogs sålunda, ofta med uttrycklig hänvisning till detta förhållande.

I början av 1900-talet ändrades förhållningssättet. I takt med att industrialiseringen i Sverige sköt fart ordentligt, började såväl arbetare som företagare att organisera sig. Det skede som historiker

senare myntade som ”den organiserade kapitalismen” begynte. Uppfattningen om vilken statens roll var och vilka verksamhetsområden den skulle ägna sig åt genomgick en förändring. Staten, menade man nu, hade en viktig uppgift i att stötta den ekonomiska utvecklingen med olika slags infrastruktur. Utbildning var naturligtvis en sådan och det är i det sammanhanget de lokala biblioteken uppmärksammas.

1905 togs därför det första riksdagsbeslutet om statligt ekonomiskt stöd till socken- och rörelsebiblioteken. Några år senare fick den legendariska bibliotekspersonligheten Valfrid Palmgren regeringens uppdrag att resa till USA för att på ort och ställe studera de *public libraries* som sedan några decennier framgångsrikt etablerats, särskilt i nordöstra USA. Hennes rapport ledde till att hon utsågs av regeringen till att utreda det svenska biblioteksväsendets organisation och framtid. Med utredningen som grund beslöt riksdagen 1912 om ett utökat, och enklare, ekonomiskt stöd till biblioteken samt inrättandet av två bibliotekskonsulenttjänster. Därmed hade ett embryo till svensk nationell biblioteksstrategi, som var Palmgrens vision, sett dagens ljus. Det skulle dock dröja länge, över hundra år, innan den kom i närheten av förverkligande. Efter många steg på vägen är vi då framme vid det förslag som biblioteksutredningen lade fram 2019: *Demokratins skattkammare*.

Men låt oss inte gå händelserna i förväg. 1912 års förordning innebar förvisso en kraftig förändring i rikspolitikkens relation till de lokala biblioteken i så måtto att dessa erkändes som varande en del i det ansvarsområde som ►

SAGANS VÄRLD

RUM FÖR LEK FANTASI OCH BERÄTTELSE

Mjuk och inbjudande inredning för lugna stunder på Barnens Bibliotek

www.unikfabrik.se

VI SES PÅ
BOKMÄSSAN!

FELLWINGS KAROSSERI
26771 Billesholm SWEDEN Tel 042-75725 fellwings.se

- staten hade. Åtminstone i visst ekonomiskt avseende. Fortfarande var det dock samma huvudmän som tidigare (socknarna, folkrörelserna och så vidare) som hade ansvar för och huvudsakligen bestämde innehållet i verksamheten. De två bibliotekskonsulenterna skulle resa runt i landet och utöva viss översyn över verksamheten och fastställa en så kallad mönsterkatalog över vilka böcker ett välsorterat bibliotek borde ha i sin samling. Men mycket närmare än så kom de egentligen inte.

Under hela första halvan av 1900-talet karakteriserades det svenska bibliotekslandskapet av ett kaotiskt sammelsurium av små, ibland mycket små, lokala bibliotek. Den ordning och struktur som Palmgren skisserade i sin utredning innebar ett biblioteksväsende med ett nationellt bibliotek överst i en pyramidstruktur där varje kommun skulle ha ett "allmänt bibliotek". (Hon uppfattade "folk" som ett nedsättande begrepp och gillade följaktligen inte heller begreppet "folkbibliotek".) I ett sådant system skulle staten ha ett övergripande, strategiskt ansvar för folkbibliotekens allmänna villkor och utveckling. Så långt var riksdag och regering inte beredda att gå. Staten och rikspolitiken höll alltså ett avstånd till de lokala biblioteken. Det man gjorde var att stödja med ekonomiska bidrag som de enskilda biblioteken kunde söka och att höja kunskapsnivån bland bibliotekarierna genom olika slags utbildningsinsatser. Från 1920-talet fram till Bibliotekshögskolans inrättande 1972 arrangerades sådan utbildning vid Skolöverstyrelsen och vid Kungliga biblioteket.

Rikspolitikerna höll sig alltså borta

från att styra folkbibliotekens verksamhet. Beslutsmakten över folkbiblioteken låg kvar på den kommunala nivån. Hur denna har utövats vet vi tyvärr inte särskilt mycket om. Här saknas samlad forskning. Det är egentligen inte så konstigt. Dokumentering och källmaterial – i den mån det alls finns – är nästan oöverstigligt stort. När den första kommunreformen genomfördes i början av 1950-talet fanns det omkring 2 500 kommuner i Sverige. Däremot har enskilda bibliotek (särskilt i de större städerna) blivit föremål för mer ingående forskningsinsatser.

Det finns dock möjlighet att mer indirekt kasta glimtar av ljus över hur kommunpolitiker agerade, eller inte agerade. I dags- och bibliotekspress förekommer emellanåt opinionsyttringar från bibliotekarier, författare eller ledarskribenter. Med viss reservation för att "hälsan tiger still", andas dessa kommentarer ofta bitterhet och misstroende mot de lokala politikerernas förståelse för bibliotekens villkor och vikt. En ståndpunkt som ofta återkom var att här behövde staten kliva in för att garantera bibliotekens fortsatta existens och tillväxt. Men sådana yttringar skall absolut inte övertolkas, utan situationen är att vi inte vet så mycket om den här frågan. På grundval av andra skeenden och satsningar går det att dra nästan motsatta slutsatser om hur kommunpolitikerna behandlade biblioteken, inte minst på 1960- och 1970-talen.

I kölvattnet av kommunreformen och en skattereform (1965) stärktes många kommuners ekonomiska

Vill du också jobba med öppna bibliotekssystem?

Bolaget imCode grundades på Gotland 1998 som ett företag som i huvudsak förser svenska och nordiska offentliga uppdragsgivare med öppna tjänster som främjar digital delaktighet och dialog. För sju år sedan började imCode arbeta med Koha, det första öppna bibliotekssystemet. Därefter har expansionen gått snabbt och bolaget är nu tillsammans med dotterföretaget Libriotech Nordens främsta leverantör av Koha och öppna bibliotekssystem.

Intresset från uppdragsgivarna växer stadigt. Det finns en kraftfull efterfrågan av just öppna bibliotekssystem. Nyckelpersonerna i bolagets framgång är projektledarna. imCode söker ständigt personal. Och så här kan deras profiler se ut:

Kalle Karlsson - Vilken är din bakgrund och bostadsort?

– Jag kommer ursprungligen från Vimmerby men bor nu sedan ett par år utanför Borås. Är examinerad bibliotekarie och håller just på att avsluta en Master i informatik vid Linnéuniversitetet.

Hur kom det sig att du började jobba med Koha på imCode?

– Innan jag blev fastanställd, började jag våren 2020 som timanställd. Då hade jag tidigare erfarenhet av bibliotekssystem genom mitt jobb på Högskolan i Borås med bl.a undervisning.

Hur ser en vanlig dag på jobbet ut för dig?

– Det är något unikt med varje dag. Vi arbetar helt remote, vilket troligtvis bidrar till såväl flexibilitet som

variation. Mina dagar brukar bestå av en mix av utbildning, support och införandestöd. Allt kretsar i olika grad och ur olika perspektiv kring hur Koha fungerar som system, ur ett användarperspektiv.

– På ett eller ett annat sätt sticker egentligen alla uppdrag ut. Det är alltid olika förutsättningar, på gott och på ont. Det kan röra allt från rent systemmässiga krav till hur uppdragsgivarens verksamhet är organiserad. Alla våra kunder kommer från offentlig sektor, vilket skiljer sig mycket från det privata näringslivet.

Ge 3 tips till projektledare.

- Tydlighet mot uppdragsgivare. Anta inte att något är underförstått eller självklart.
- Öppenhet. Var öppen med risker du ser och att du inte kan svaret på en fråga.
- Var realistisk både internt och ut mot uppdragsgivare. Lär dig hantera motgångar och ta lärdom.

Stina Borg - Hur hamnade du på imCode?

– Jag kommer från Alfta men nu bor

jag i Uppsala där jag hamnade för att studera musikvetenskap vid universitetet. Efter utbildningen valde jag att lägga till en Master för att bli bibliotekarie. Jag blev tipsad om att imCode sökte någon som var utbildad bibliotekarie och som var intresserad av Koha. Just nu arbetar jag 75%.

Hur ser dina arbetsdagar ut?

– På förmiddagarna tar jag emot supportärenden. Det kan komma in frågor som behöver dirigeras vidare till precis vem som helst av mina kollegor. På eftermiddagarna har jag mer tid att koncentrera mig på en större uppgift. De frågor kunderna ställer ger också möjlighet att lära mig mer och att förstå de behov som biblioteken har.

Vad gör du vid sidan av jobbet?

– Musiken är fortfarande mitt stora intresse. Jag sjunger i kör och spelar i ett spelmanslag, ibland fiol och ibland blockflöjt. Jag sjunger också i ett rockband. Mitt andra intresse är att vara ute i naturen.

Ge 3 tips till projektledare.

- Tänk igenom projektet med allt som ska göras i förväg.
- Skriv upp frågor du inte vet svaret på och be att få återkomma. Försök inte visa att du kan allt genom att ge svar på måfå.
- Hitta ett sätt som passar dig att samla och överblicka det som ska göras och frågor som ska besvaras, så att inget faller bort.

- förmåga och under dessa decennier byggdes nya bibliotekslokaler i många mellanstora och större städer i landet. Siffrorna angående bokbestånd och låntagare sköt i höjden och bibliotekarierna blev fler och fick bättre betalt. Kanske tyder det på att förhållandet mellan folkbiblioteken och den kommunala politiken var tämligen gott?

Lite bättre möjligheter att värdera situationen fick vi på 1990-talet. Efter de stora världspolitiska omvälvningarna med bland annat Sovjetimperiets sönderfall blåste nya politiska vindar, som också nådde in i biblioteksvärlden. En av de viktigaste frågorna som trädde fram var förslaget om en bibliotekslag. Krav på att en sådan borde införas hade lyfts i bibliotekskretsar redan på 1960-talet, men avvisats i kultur- och bibliotekspolitiska utredningar. Många kommunpolitiker motsatte sig tanken på en nationell lag i dessa angelägenheter. En sådan skulle allvarligt inkräkta, menade de, på kommunernas grundlagsfästa självstyre. På 1980-talet växte dock opinionen för en sådan lagstiftning. I början av 1990-talet svängde Socialdemokraterna, som dittills varit motståndare till en bibliotekslag. Därmed fanns inte längre någon majoritet mot lagstiftning och 1996 klubbades den första bibliotekslagen i riksdagen.

Lagen var mycket allmänt hållen och stadgade inte mycket mer än att varje kommun i landet är skyldig att ha ett folkbibliotek. Denna vaghet fick omedelbart kritik, särskilt från bibliotekshåll. Man saknade flera saker. Det gällde vilken inriktning och vilka uppgifter folkbiblioteken skulle ha, det gällde frågan om perso-

nalens utbildning och kompetens och det fanns ingenting skrivet om kvalitetskrav på bibliotekens tjänster.

Många av de brister som påtalades åtgärdades i den reformerade bibliotekslagen från 2013. Nu bestämde riksdagen att folkbiblioteken ”ska ägna särskild uppmärksamhet” åt vissa ”prioriterade grupper”. I övrigt är ordvalet av typen ”främja” och ”verka för”, så det gamla mantrat är i huvudsak ändå oanfrätt.

Iperspektivet av vem som faktiskt ska bestämma om verksamheten måste man alltså säga att staten, rikspolitiken, fortfar att hålla sig ganska långt borta. Bibliotekslagen är en ramlag och det berömda kulturpolitiska mottot ”på armlängds avstånd” är det som gäller. Om de lokala politikerna på motsvarande sätt håller sig från att styra över folkbiblioteken finns det ingen övergripande forskning. Men det finns, som alla känner till, några uppmärksammade exempel på hur kommunpolitiker (oftast tillhörande Sverigedemokraterna) på senare tid försökt bestämma om inköp, beståndsutveckling och även flaggpraxis för kommunens folkbibliotek.

Om bibliotekarierna ska hålla klåfingriga politiker borta från verksamheten tror jag det gäller att värna och utnyttja det utrymme som, trots lagstiftningen, ändå finns för att de beslut som fattas ska grundas i professionell kunskap och inte i politiska idéer. I sin krönika önskar Ida Westin att bibliotekarierna tydligare hade ”sagt ifrån”. Det handlar om att stärka bibliotekarieprofessionens status!

Utväld från nätet

Miss a inga nyheter. **Biblioteksbladet.se** uppdateras dagligen med material som inte trycks i papperstidningen.

72

PROCENT AV de bibliotekschefer som besvarat Biblioteksbladets enkät tror inte att en lag som ger möjlighet att porta besökare, kommer att ha någon betydelse.

Nyhet publicerad 7 mars

»Bibliotek är förstörda, bibliotekarier är i stor fara.«

YAROSLAVA SOSHYNKA, VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR VID UKRAINAS BIBLIOTEKSFÖRENING.

Artiklar 24 februari, 9 och 23 mars

Foto: Privat

Pontus Gustafsson.

65

procent

REGIONALA BIBLIOTEKSPLANER DÄR SKRIVFRÄMJANDE NÄMNS

Området skyms av läsfrämjandet, konstaterar Pontus Gustafsson i en mastersuppsats.

Artikel publicerad 6 april

Kris i Iflas ledning – mobbning och hot

Allvarliga anklagelser mot sparkade generalsekreteraren Gerald Leitner.

I MEJL TILL IFLAS styrelse redogjorde Adjoa Boateng, styrelseledamot och ordförande för Iflas professionella råd, i början av april för en situation hon beskrev som extremt giftig.

Historien började för flera år sedan, men ställdes på sin spets i oktober förra året då en anställd på Ifla anmälde Gerald Leitner, generalsekreterare sedan 2016, för att ha trakasserat och mobbat medarbetare. När det togs upp valde styrelseordförande Barbara Lison att försvara Gerald Leitner, enligt Adjoa Boateng.

Den 4 mars beslutade Iflas styrelse att avsätta Gerald Leitner med omedelbar verkan. Enligt Boateng motsatte sig bara en ledamot beslutet: ordförande Barbara Lison.

Lison ska också ha förespråkat ett

ersättningspaket till generalsekreteraren till en kostnad av 400 000 euro årligen.

”Nu förstår jag varför tidigare styrelser har tillåtit det som har hänt att ske. Brist på information, utpressning, hot. Regler och rutiner vrids om för att passa”, skrev Adjoa Boateng och vädjade om hjälp för att rädda Ifla.

Nyhet publicerad 11 april

Adjoa Boateng, Barbara Lison och Gerald Leitner.

Foto: Privat

Marie Sääf.

Bibliotekarier krigsplaceras i Linköping

I KOMMUNENS nya beredskapsorganisation pekats biblioteken ut som

samhällsviktiga och ska därför hållas öppna vid händelse av krig. Personalen blir formellt krigsplacerad där.

En tanke är att kommuninvånarna ska ha någonstans att vända sig och få saklig och källkritiskt granskad information.

Bibliotekschef Marie Sääf konstaterar att bibliotekets utpekade roll innebär ett omfattande arbete.

– Vi har stora förväntningar på oss att kunna jobba med desinformation och visst har vi pratat om källkritik tidigare, men det är på en annan nivå när vi ska tala om desinformation i krigstid. Vi behöver steppa upp vår organisation ordentligt.

Nyhet publicerad 6 april

Foto: Privat

Redovisning väg till framgång

GE INTE MER resurser utan låt stärkta bibliotek-satsningen vara kvar – med redovisningsplikt!

”Det är lösningen för att biblioteken ska vara relevanta och förnya sig”, anser Nordmalings bibliotekschef Tommy Bildström.

Debattartikel publicerad 4 april

STÖD OSS

I KAMPEN FÖR

DET FRIA ORDET

VIKTIGARE NU
ÄN NÅGONSIN.

SWISHA DITT BIDRAG TILL 123 900 44 90

RSF REPORTRAR
UTAN GRÄNSER

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

EN WEBBSHOP MED
UTVALT FÖR BOKÄLSKARE
OCH LÄSVÄNNER

Bok Utvalt FÖR BOKÄLSKARE
OCH LÄSVÄNNER
vannen

info@bokvannen.se · www.bokvannen.se

Förhoppningsvis lyckas vi hålla våra huvuden kalla och värna demokratin – trots kriget. Olika åsikter kan rymmas i ett samhälle. Splittring har oftast ett annat syfte.

Första veckan i april lånar Svensk biblioteksforening ut sitt Instagramkonto till systerforeningen i Ukraina. Kommunikation baserad på

bild som är kurerad men ändå fasansfull.

Det är svårt att tänka på eller skriva om någonting annat än kriget. Samtidigt är det omöjligt att skriva om det. Ord räcker inte till.

Precis som pandemin splittrar det ryska anfallskriget mot Ukraina oss som medmänniskor på många olika sätt. Förutom diskussionen om svenskt medlemskap i Nato eller ej splittrar också uppfattningarna om åtgärder mot Ryssland oss. Är det kontraproduktivt eller ej, är Putin isolerad eller sinnessjuk? Stödjer det ryska folket presidenten och hur är det i så fall möjligt? Är de tystade, hjärntvättade eller sedan århundraden vana att vara kuvade? Åsikterna går isär.

DET ÄR OCKSÅ SVÅRT att inte tappa hoppet. Om sanningen är det första som går förlorat i krig är kanske framtidstron det andra. Pandemin skapade en situation där vi koncentrerade oss på korta perspektiv och härdade ut. Vi stod ut med mycket för att betvinga smittan. Morgondagen var en annan dag och eventuella andra problem fick anstå.

Idag vet vi att graden av demokrati föll under pandemin till den lägsta sedan den

brittiska tidningen The Economist började mäta 2006. Det är framförallt restriktioner i samband med covid-19 som skapat en tendens till politisk splittring. Jämfört med 2020 har det skett en försämring i 20 av de 44 europeiska länder där undersökningen görs. Det enskilt största fallet i demokratiindex står Storbritannien för. I 15 länder har demokratin ökat och i 9 länder, däribland Sverige är tillståndet oförändrat.

Det ska bli intressant att se vad mätningarna kommer fram till nästa år. Det ryska anfallskriget mot Ukraina kommer naturligtvis att sätta sina spår. Förhoppningsvis lyckas vi hålla våra huvuden kalla och värna demokratin. Olika åsikter kan rymmas i ett samhälle. Splittring har oftast ett annat syfte.

DEN DEMOKRATISKA utvecklingen beskrivs ofta som en linjär framgångssaga genom 1900-talet. Men tittar vi i backspegeln har det gått fram och tillbaka, inte minst under 1900-talets första hälft där världskrigen dominerade Europa. Kontexten må vara annorlunda men skeendena och vårt sätt att agera och resonera är ofta slående lika. Det finns alltså anledning att inte falla in i dystopin utan snarare dra lärdom av historien. Litteratur och arkivforskning om andra världskriget ger en del svar.

Just nu strider och lider det ukrainska folket också för oss. Maktlösheten känns stor när kriget utspelar sig i realtid på sociala medier. Men Europa ska vara en demokratisk världsdela även i framtiden. Vi har alla ett ansvar att bära.

KARIN
LINDER

—
OM ETT
ANSVAR VI
ALLA BÄR

Karin Linder är generalsekreterare för Svensk biblioteksforening.

Träffa Svensk biblioteksförning på Bokmässan!

Vi anordnar ett seminarium om:

"Biblioteken som samhällsbärare i vardag och kris".

Vi bjuder också in till mingel

Svensk
biblioteksförning

biblioteksforeningen.se

NE X BRITANNICA

Upptäck det engelskspråkiga uppslagsverket Britannica i
NE:s utbud för bibliotek.

Läs mer på [NE.se](https://www.ne.se)